

## İLKÖĞRETİM 5.SINIF TÜRKÇE DERS KİTABINDA YER ALAN DEĞERLERİN İNCELENMESİ

**Okt. Serkan PADEM**  
Okutman, Düzce Üniversitesi  
[serkanpadem@duzce.edu.tr](mailto:serkanpadem@duzce.edu.tr)

**Osman AKTAN**  
Öğretmen, Düzce Milli Eğitim Müdürlüğü  
[karakteregitimi@gmail.com](mailto:karakteregitimi@gmail.com)

### Özet

Bu araştırmanın amacı, İlköğretim 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerin içerdikleri değerleri belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2010–2011 eğitim-öğretim yılında İlköğretim okullarına ücretsiz dağıtılan bir adet 5.Sınıf Türkçe ders kitabı, araştırmanın çalışma grubunu ise 5.Sınıf Türkçe ders kitabındaki zorunlu ve seçmeli okuma metinlerinden seçilen 12 metin oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturan metinler incelenerek, yapılan analizler sonucunda, metinlerde yer alan değerler tespit edilmiştir. İncelenen zorunlu ve seçmeli okuma metinlerinde en fazla yer alan değerlerin sırasıyla sevgi, yardımseverlik, estetik, dayanışma, sorumluluk ve başarılı olma değerleri olduğu görülmektedir. Zorunlu ve seçmeli okuma metinlerinde en az yer alan değerler, acıma, arkadaşlık, cesaret, doğruluk, fedakarlık, görgülü olma, kahramanlık, kararlılık, merhamet, milli birlik şuuru, özgürlük, sadakat ve tutumluluk değerleridir. Araştırma sonucunda ilköğretim 5.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan metinlerin, öğrencilere değer kazandıracak şekilde yeterli oranda değerleri içermediği ve değerlerin temalarda orantılı olmayan bir şekilde dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ders kitapları ile ilgili okuma metinlerin seçiminde, öğrencilere değer aktarımını destekleyen metinlere ağırlık verilmesinin önemi vurgulanmıştır.

**Anahtar kelimeler:** Değerler, Değerler Eğitimi, Okuma Metni, Türkçe Öğretim Programı.

### EXAMINATION OF VALUES FOUND IN THE READING PASSAGES OF ELEMENTARY SCHOOL 5<sup>TH</sup> GRADE TURKISH TEXTBOOK

#### Abstract

The objective of this study is to determine the values in the reading passages of elementary school 5th grade Turkish textbook. Qualitative research design was benefited in this study. The research population is composed of a 5th grade Turkish textbook which was distributed to elementary schools for free by the Ministry of Education in 2010-2011 academic year. The research group consists of 12 passages chosen out of both compulsory and selective reading passages in 5th grade elementary Turkish textbook. By examining the passages in research group, values were detected as a result of analysis. The order of the most common values was as follows: love, helpfulness, aesthetics, collaboration, responsibility and being successful. The order of the least common values was as follows: pity, friendship, courage, truth, self-sacrifice, mannerliness, heroism, ambition, affection, consciousness of national unity, loyalty and prudence. According to the results of the study it was found that the reading passages in elementary school fifth grade Turkish textbook did not include sufficient

values to teach children and the values were not distributed proportionally with the themes. It was emphasized that the passages that support value transfer should get more attention in designing textbooks.

**Keywords:** Values, Values Education, Reading Passage, Turkish Curriculum

## 1.Giriş

Günümüzde her alanda, özellikle bilim ve teknolojiye önemli gelişmeler meydana gelmektedir. Bu gelişmeler kimi zaman kişi ve toplumların yaşam standartlarını yükseltirken, bazen de olumsuz sonuçlar meydana getirebilmektedir. Bu olumsuzluklar kişi ve toplum sağlığını bozan olaylara sebep olmaktadır. Tüm bu gelişmeler, eğitimin kişi ve toplum açısından önemini daha da arttırmıştır. Bu noktada eğitim, söz konusu gelişmelerin toplumlar üzerindeki olumsuz etkilerini olumlu yöne çevirmede hayati bir rol oynamaktadır. Bahsedilen bu olumsuzlukların kimi ve topluma olan etkilerinin asgariye indirilmesi, bunların zarar vermeyecek şekilde yönlendirilmesi eğitime bağlıdır (Keskin, 2008). İnsanların bilgisini, görgüsünü, kültürünü ve yeteneklerini geliştirebilmeleri ancak eğitim sayesinde mümkündür. Eğitim aynı zamanda gelecek kuşaklara değer iletiminin yapıldığı bir süreçtir (Çelikpazu ve Aktaş, 2011: 414). İnsanın başarıya ulaşmasında, ideallerine erişmesinde, yaşamsal ve sosyal becerilerinin gelişmesinde ve değerlerin kazanılmasında eğitim temel araçtır (Alkan, 2001: 397). Eğitimin amaçları düşünüldüğünde; bu amaçlardan birincisi ve belki de en önemlisi toplumun değer yargılarını bir sonraki nesle aktarmaktır (Akbaba ve Altun, 2003: 10).

Devletler devamlılıklarını, örf âdet, gelenek ve göreneklerinin yaşatılmasını eğitim ve eğitim sistemiyle gerçekleştirmektedir. Bir başka ifadeyle değerlerini eğitim sistemiyle aktarmaktadır. Bu aktarımda en önemli görevlerden biri de ilköğretim kurumlarına düşmektedir. Günümüz eğitimcileri araştıran, sorgulayan, düşünen insan tipinin nasıl yetiştirileceği üzerinde çalışmaktadır. Eğitim kurumları da, bütün organlarıyla bu amaca hizmet etmektedir (Sezer, 2005: 2). Toplumsal yapıyı teşkil eden temel toplumsal kurumlar kendilerine ait değerler içerir. Toplumun kurumlarından birisi olan okul da, değerlerin belirlenmesinde, yaygınlaştırılmasında, yaşatılmasında yani bir sonraki kuşağa aktarılmasında önemli roller üstlenir (Özensel, 2003). Çocuğun toplumda kabul gören değerler gözetilerek eğitilmesi hem ailelerin hem de okulun ortak görevidir. (Dilmaç, 2002). Okul toplumsallaşmanın, ortak kültürel değerleri birlikte kazanmanın ve paylaşmanın araçlarından biridir. Okul ortamı maddi kazanımların yanı sıra manevi kazanımların da yeterli düzeyde gerçekleştirildiği bir ortam olmakla çocuğa sağlıklı ve uygun modelleri de sunmalıdır. (Ayhan, 2004: 73).

Değer kavramı, felsefe, psikoloji, sosyoloji ve yönetim gibi birçok farklı alanda kullanılmaktadır (Akarsu, 2002; Arslan, 2002; Büyükdüvenci, 2002). Değerler felsefenin, psikolojinin, sosyolojinin ve eğitim bilimlerinin üzerinde durduğu konuların basında gelmektedir (Blanchard, 1998; Çakır, 1999; Dilmaç, 2002; Gürsoy, 2002; Nutku, 2002; Acat, 2003; Akbaba ve Altun, 2003; Atay, 2003; Balcı, 2003; Erdem, 2003; Akbaş, 2004; Sezer, 2005; Demircan, 2006; Aral, 2008; Karagöz, 2009; Yeşilyurt, 2009; Uçar, 2009; Yıldırım, 2009; Çengelci, 2010; Aktan, 2012; Öztürk, 2013 ). Değer, bir şeyin önemini belirlemeye yarayan soyut ölçü, bir şeyin değdiği karşılık, kıymet (TDK, 2014); düşünme biçimini, davranışları ve olaylara verilen tepkileri belirleyen, okulun sahip olduğu özellikler (MEB, 2002), bireyin ya da toplumun edindiği ve geliştirdiği değerlerin bütünü; bir kimsenin değişik durumlarda gösterdiği sürekli davranışlara yön veren köklü tutum ve inançlar (Oğuzkan, 1981), bir nesneyle ona ilgi duyan özne arasındaki ilişki (Büyükdüvenci, 2002: 250), bireyin yaşamını kendine göre anlamlı kılan, kendine özgüllüğü öne çıkaran, geleceğini şekillendiren zihinsel öğrenmelerin hem ön cephesini, hem de arka planını oluşturan ve çoğu zaman başkaları tarafından net bir şekilde algılanamayan durumlar (Kılıç, 2002: 156), insanların dünyaya, topluma, bireye bakış açısını; dünün, bugünün ve yarının üzerinden düşünerek evreni algılayış biçimimizi etkiler ve yaşam felsefemizi ortaya koyan anlayış (Balcı, 2008: 4), değer kavramını genel olarak, bir nesneye, varlığa ya da faaliyete, ruhsal, ahlâksal, toplumsal açıdan ya da estetik yönden, tanınan önem ya da üstünlük derecesi (Öncül, 2000: 281), göre değerler; davranışı yönlendiren ama zorunlu olarak onugerektirmeyen, nesnelere, fikirler, davranışlar vb. şeyler hakkında duyuşsal olarak yüklü düşünceler (Rokeach, 1973), davranış ve olayların seçim ya da değişimine rehberlik eden, taşıdıkları öneme göre sıralanan, durum ötesi fikir ve inançlar (Schwartz ve Bilsky, 1987, Aktaran: Mehmedoğlu, 2007: 799; Karakaya, 2007: 204) gibi pek çok şekilde tanımlanmıştır. Bu durum, değerlerin kapsamının çok geniş olmasıyla açıklanabilir.

Genel olarak ifade etmek gerekirse, değer; insanların tercihlerinin oluşmasında, onların davranışlarını şekillendiren ve davranışlarına yön veren, bireyde alışkanlık şeklinde ortak tepki mekanizması oluşmasını sağlayan, iç dünyasından dış dünyasına etki eden, somut kural, soyut ölçüt, yargı ve inançlardır. Değerlerin öğrencilere kazandırılmasında okullardaki öğretim programları ve bu öğretim programlarına dayalı olarak hazırlanan ders kitapları etkili eğitim materyalleridir.

Ders kitapları, öğrenme-öğretme sürecinde kullanılan temel kaynaklardır (Kılıç ve Seven, 2009). Öğrencinin yaş ve bilgi seviyesine uygun bilişsel ve duyuşsal becerilerle donatılmış

zengin metinlerden oluşan, öğretim programlarının esas aldığı ilkeler doğrultusunda hazırlanan, ihtiva ettiği bilgileri öğretmen aracılığıyla öğrenciye aktaran basılı eğitim ve öğretim materyalleridir (Çeçen ve Çiftçi, 2007). Ders kitapları, eğitimin vazgeçilmez bir parçasıdır ve öğrencilerin dil, zihin gelişimlerini sağlamanın yanı sıra kişiliklerinin de oluşmasında önemli bir rol üstlenir. Anadili öğretiminde okuma, dinleme, konuşma, yazma, görsel okuma ve görsel sunu becerilerindeki başarı, büyük oranda ders kitaplarının kalitesi ile doğru orantılıdır. Anadili öğretiminde ve değerlerin aktarımında Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler ön plana çıkmaktadır (Şen, 2008: 764).

Etkili bir değer eğitiminin gerçekleşmesi için öğretmen ve yöneticiler, öğrencilerin temel değerleri anlamasına, benimsemesine ve kendi yaşamında uygulamasına yardım etmelidir. Türkçe dersi de gerek değer eğitimi için gerekli olan iletişim sürecini gerçekleştirme, gerek dersin içerik özellikleri, gerekse Türkçe kitaplarında yer alan ve Türkçe öğretiminin bir aracı olan metinler bakımından değer eğitimi için gereği ve önemi yadsınamaz bir ders olma özelliği taşımaktadır. Öğretim programları doğrultusunda hazırlanan Türkçe ders kitaplarında değerlere yer verilme durumunu belirlemek, öğrencilere değerlerin kazandırılması için düzenlenecek etkinliklere yön vermek bakımından önemli görülmektedir (Belet ve Deveci, 2008).

Türkçe Dersi (1-5.Sınıflar) Öğretim Programı (2009); Türkçe'yi doğru, güzel ve etkili kullanan, eleştirel ve yaratıcı düşünebilen, bilgiyi kullanabilen, üretebilen, girişimci, kişisel ve sosyal değerlere önem veren bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır diye ifade edilmiştir. Programda değerler bir başlık altında belirtilmemiş, programın genel amacı ifade edilirken " kişisel ve sosyal değerlere önem veren bireyler yetiştirmek" amacına vurgu yapılmıştır. Yine Türkçe öğretiminin amacı, Türk Millî Eğitimin genel amaçları ve temel ilkelerine uygun olarak belirtilen amaçlar arasında öğrencilerin " Millî, manevî, ahlaki, tarihî, kültürel, sosyal, estetik ve sanatsal değerlere önem vermelerini sağlamak; millî duygu ve düşüncelerini güçlendirmek," şeklinde değerlerin öğretimine vurgu yapılmıştır. Türkçe Dersi (1-5.Sınıflar) Öğretim Programında (2009) " Kişisel ve sosyal değerlere önem verme" geliştirilmesi hedeflenen bir temel beceri olarak yer almasına karşılık, hedeflenen kişisel ve sosyal değerlerin neler olması gerektiği ayrıntılı olarak belirtilmemiştir.

Öğretim programları bireye kazandırılması düşünülen niteliklerin ana kaynağı ve sınırlarının belirleyicisidir. Ders kitaplarının en temel kaynağı da öğretim programlarıdır. Programlarda yer alan bilgi, beceri, değer ve tutumları öğrencilerin kazanmalarında öğretmen ve kullandığı araç gereçler etkilidir (Kılıç ve Seven, 2009). Toplumun değerler sistemini ve dünya görüşünü

yapısında barındıran dil öğretiminin planlı biçimde gerçekleştirildiği ders ülkemizde Türkçe dersidir. Türkçe dersleri, bireyin diğer bireylerle iletişim becerisini geliştiren ve onun toplumsallaşma sürecine katkıda bulunan temel derslerden biridir (Belet ve Deveci, 2008). Köklerini bireysel ve toplumsal dünyamızın sınırlarını oluşturan dil yoluyla aktarılan kültürel mirasımızdan alarak geliştirilen değerlerin iletimi şüphesiz ki dilimizin en güzel şekilde kullanıldığı metinler yoluyla olacaktır (Çelikipazu ve Aktaş, 2011: 417). Bu nedenle Türkçe ders kitabında verilen okuma metinlerinde değerlerin ne kadar yer aldığı ve hangi değerlere yer verildiği incelenmesi gereken önemli bir konudur.

## **2.Yöntem**

### **2.1.Araştırmanın Modeli**

Bu araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve döküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle nitel araştırma, kuram oluşturmayı ve anlamayı ön plana alan bir yaklaşımdır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Büyüköztürk (2009) ‘ün belirttiği gibi nitel araştırmaların amacı, katılımcıları kendi bakış açılarına göre anlamaya çalışmaktır.

### **2.2.Veri Kaynağı ve Çalışma Grubunun Belirlenmesi**

Araştırmanın veri kaynağını, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından 2010–2011 eğitim-öğretim yılında İlköğretim okullarına ücretsiz dağıtılan Engin Yayınlarına ait bir adet 5.Sınıf Türkçe ders kitabı oluşturmaktadır. Türkçe ders kitabında 8 tema içerisinde 24 zorunlu okuma metni ve 16 serbest okuma metni olmak üzere 40 okuma metni yer almaktadır. Araştırma düz yazı metinler üzerinde yürütüldüğü için, temalarda yer alan zorunlu okuma metinleri içerisinde yer alan 8 şiir ve serbest okuma metinleri içerisinde bulunan 4 şiir veri kaynağından çıkarılmıştır. Bu durumda temalarda zorunlu okuma metni olarak 16 metin, serbest okuma metni olarak da 12 metin olmak üzere toplam 28 okuma metni kalmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu oluşturmak için, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme, zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Ölçüt örnekleme yöntemindeki temel anlayış ise, önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır. Sözü edilen ölçüt ya da ölçütler araştırmacı tarafından oluşturulabilir ya da daha önceden hazırlanmış bir ölçüt listesi kullanılabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Araştırmanın çalışma grubunu, her temadan ölçüt olarak random seçilen birer zorunlu okuma metni olmak üzere 8 zorunlu okuma metni ve temalardan random seçilen 4 serbest okuma metni olmak üzere toplam 12 metin oluşturmuştur. Araştırma çalışma grubunu oluşturan 12 metin üzerinde yürütülmüştür. Aşağıda Tablo-1 de çalışma grubunu oluşturan metinlerin temalara göre dağılımı verilmiştir.

**Tablo 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Metinlerin Temalara Göre Dağılımı**

S.No	Tema Adı	Metin Adı	Metin Türü
1	Birey ve Toplum	Gökçen Kız çeşmesi	Zorunlu Okuma Metni
2	Atatürk	Başarının Sırrı	Zorunlu Okuma Metni
3	Bilim ve Yaşam	Elma Fabrikası	Zorunlu Okuma Metni
4	Sağlık ve Çevre	Evdeki Takım	Zorunlu Okuma Metni
5	Güzel Ülkem Türkiyem	İnsanlık Dersi	Zorunlu Okuma Metni
6	Değerlerimiz	Birliğin Temeli	Zorunlu Okuma Metni
7	Aile	İki Kardeşin Kavgası	Zorunlu Okuma Metni
8	Güzel Sanatlar	Sanatın Gücü	Zorunlu Okuma Metni
9	Birey ve Toplum	Paylaşmak Güzeldir	Seçmeli Okuma Metni
10	Bilim ve Yaşam	Akşemsettin	Seçmeli Okuma Metni
11	Sağlık ve Çevre	Sağlıklı Yaşam İksiri Yoğurt	Seçmeli Okuma Metni
12	Değerlerimiz	Sevgi Güneşi	Seçmeli Okuma Metni

Yukarıda tabloda da verildiği gibi çalışma grubu tüm temaların temsil edildiği şekilde oluşturulmuştur.

### 2.3.Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analiz edilmesinde nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi kullanılmıştır.

İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin dahaküçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yinelenebilir bir teknik olarak tanımlanabilir (Büyüköztürk, vd. 2009: 263). İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Bu amaçla toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması, daha sonra da ortaya çıkan kavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve buna göre veriyi açıklayan temaların saptanması gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2009: 227).

İlgili alan yazını ve ilköğretim programlarında yer alan değerler ile değer tanımları göz önüne alınarak, kitaplardaki değerler incelenmiştir. Çalışma grubunda yer alan her metin ayrıntılı okunarak, değerler tespit edilerek fişlenmiştir. Değerlerin tespit edilmesinde sırasıyla aşağıdaki işlemlere yer verilmiştir:

1.Kitaplar okunarak, değer ifade eden bölümler tespit edildi. Aşağıda örnek uygulama verilmiştir.

*“Babası: “Maçta bir kişi bile kötü oynasa takım kaybeder. Bu nedenle takım ve taraftarlar, kötü oynayanı asla affetmezler. Bu da insanı mükemmel olmaya zorlar. Oyuncular başarılı olabilmek için içki, sigara, gece hayatı gibi kötü alışkanlıklardan uzak durmak zorunda kalırlar. Erken yatar, erken kalkar, özellikle iyi beslenmeye dikkat ederler (Sağlıklı olmaya önem verme değeri, Evdeki Takım: 65).”*

2.Değer ifade eden bölümlerdeki cümleler tespit edildi. Aşağıda örnek uygulama verilmiştir.

*Oyuncular başarılı olabilmek için içki, sigara, gece hayatı gibi kötü alışkanlıklardan uzak durmak zorunda kalırlar. Erken yatar, erken kalkar, özellikle iyi beslenmeye dikkat ederler (Sağlıklı olmaya önem verme değeri, Evdeki Takım:65).”*

3.İkinci ve üçüncü okumalarla değer ifade cümleler veri setine eklenirken, değer ifadesi net olmayan cümleler veri setinden çıkarıldı.

4.Değer ifade eden kelime, kelime grupları ve cümlenin temsil ettiği değer veya değerler kodlanarak tespit edildi. Aşağıda örnek uygulama verilmiştir.

*Oyuncular başarılı olabilmek için içki, sigara, gece hayatı gibi kötü alışkanlıklardan uzak durmak zorunda kalırlar. Erken yatar, erken kalkar, özellikle iyi beslenmeye dikkat ederler (Sağlıklı olmaya önem verme değeri, Sorumluluk değeri, Evdeki Takım: 65).”*

5.Tespit edilen kelime, kelime grupları ve cümlelerin temsil ettiği değer veya değerler ile ilgili uzman görüşü alınarak, değer veya değerlerin doğruluğu test edildi.

Elde edilen verilerin geçerlik ve güvenilirliği sağlanmıştır. Araştırmamız kapsamında geçerlik ve güvenilirliği sağlamak amacıyla, aşağıdaki işlem basamakları uygulanmıştır:

## 2.4.Geçerlik Çalışmaları:

### 2.4.1.İç geçerlik (İnandırıcılık) Çalışmaları

a)Uzun süreli etkileşim: Araştırma kapsamında incelenen metinler, okundu. Her okumada ayrıntılı olarak veriler işlendi. Daha sonra her metin için tekrar tekrar geri bildirimlerde

bulunarak verilere son şekilleri verildi. Bağlamın ifade ettiği değer net olmadığı durumlarda, metinlerdeki ilgili bölümler tekrar okundu, en doğru değer yargısına ulaşmak için veriler üzerinde uzun süreli çalışıldı.

**b)Derinlik odaklı veri toplama:** Metinler ayrıntılı olarak okundu. Değer ifade eden tüm bölümler kodlandı. İlk okuma kapsamında metinlerden, 16 sayfa veri elde edildi. İkinci okumada yapılan düzeltmeler ile üçüncü okuma sonunda, en doğru şekilde değer içeren ve ifade eden 9 sayfalık bir veri seti elde edildi.

**c) Çeşitleme:** Metinlerde yer alan değerlerin tespit edilmesinde, belli bir değer listesi sınırlaması konulmamıştır. Kitaplardaki tüm değerler ayrıntılı olarak incelenmiş ve tespit edilmiştir.

**d) Uzman İncelemesi:** Metinlerin analiz edilmesi sırasında elde edilen değerler uzman görüşü alınarak veriler üzerinde değerlendirme yapılmış, uzman görüşüne göre veriler üzerinde gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Uzman görüşüne göre veriler üzerinde son düzeltmeler yapıldıktan sonra, verilerin analiz ve yorumlanmasına geçilmiştir.

**e) Katılımcı teyidi:** Metinlerin öznel varsayımlardan kaynaklanacak hataları önlemek ve değer ifadelerini doğru tespit etmek amacıyla, yapılan araştırma sonuçları ile karşılaştırmalar yapılmış, ayrıca değerler ile ilgili yanlış değerlendirme yapmayı önlemek için, değerler ile ilgili uzman teyidi alınmıştır. Ayrıca araştırmacı tarafından değerler ile ilgili geri dönüşler yapılarak değerlerin doğru ve net olarak kodlanması sağlanmıştır.

#### **2.4.2.Dış geçerlik (Aktarılabirlik) çalışmaları:**

**a) Ayrıntılı betimleme:** Araştırma kapsamında elde edilen ham veriler, değerlere göre betimlenerek kodlanmıştır. Kodlama yapılırken verilere sadık kalınmıştır. Bu amaçla her değer için, metinlerden doğrudan alıntılar kullanılarak, veriler betimlenmiştir.

**b) Amaçlı örnekleme:** Araştırmamızda 5.Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin özelliklerini ortaya koymak amacıyla, amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada temel ölçüt olarak tüm temalardan eşit sayıda metin seçilerek, örnekleme oluşturan her bir metin ile ilgili olarak ayrıntılı inceleme yapılmıştır. Bu da hem genele hem de özele yansıyan amaç gerçekleştirmiştir.

## 2.5.Güvenirlilik Çalışmaları

### 2.5.1.İç güvenirlilik (Tutarlık) Çalışmaları

**Tutarlık incelemesi:** Araştırmada tutarlık incelemesini sağlamak için, her metin için farklı araştırmacı tarafından yapılan birinci, ikinci ve üçüncü okumalar sonucunda elde edilen veriler karşılaştırılmıştır. Elde edilen verilerde kodlama ve değer ifadelerinde %84'lük bir tutarlılık olduğu tespit edilmiştir.

### 2.5.2.Dış güvenirlilik (Teyit edilebilirlik) çalışmaları:

**Teyit incelemesi:** Araştırma kapsamında elde edilen ham veriler, analiz aşamasına yapılan tablolar, sınıflandırmalar, ulaşılan yargılar, alınan notlar gerektiğinde bir incelemeye tabi tutulmak amacıyla saklanmıştır.

## 3.Bulgular

Araştırmanın amacını belirlemeye yönelik olarak, Engin yayınlarına ait 5. sınıf Türkçe ders kitabında yer alan zorunlu ve seçmeli okuma metinlerinden oluşan on iki metin incelenmiştir. Araştırmanın problemine yönelik olarak, metinler üzerinde yapılan analiz sonucu elde edilen değerlere ilişkin tespitler Tablo-2 'de verilmiştir.

**Tablo 2.** Çalışma Grubunu Oluşturan Metinlerde Yer Alan Değerlerin Temalara Dağılımı

Değerler	Temalar												Toplam ( f )
	Zorunlu Okuma Metinleri						Seçmeli Okuma Metinleri						
	1.Birey ve Toplum ( f )	2. Atatürk ( f )	3. Bilim ve Yaşam ( f )	4. Sağlık ve Çevre ( f )	5. Güzel Ülkem Türkiyem ( f )	6. Değerlerimiz ( f )	7. Aile ( f )	8. Güzel Sanatlar (f)	1.Birey ve Toplum ( f )	3. Bilim ve Yaşam ( f )	4. Sağlık ve Çevre ( f )	6. Değerlerimiz ( f )	
Acıma									1				1
Arkadaşlık									1				1
Azimli Olma		2											2
Başarılı Olma	1	2		1					1	1			6
Bilimsellik		2	1					1			1		5
Cesaret											1		1
Çalışkanlık	2	1						1	1				5
Dayanışma				2	2	1		2					7
Doğruluk			1										1
Dostluk		1			2								3
Estetik	2		2		1			3					8
Fedakârlık											1		1
Görgülü olma		1											1
Hoşgörü					2								2
İnanç					1						1		2

İnsanlık					2								2
Kahramanlık		1											1
Kararlılık		1				1							1
Kardeşlik							1						1
Merhamet		1											1
Milli Birlik Şuuru						3		1					4
Önderlik	1	1								1			3
Özgürlük				1									1
Paylaşımçı olma	1				1				1			1	4
Sadakat								1					1
Sağlıklı Olmaya Önem				3								1	4
Saygı					1	1				1			3
Sevgi	1			1	2	1		2				6	13
Sorumluluk		2		1		3							6
Tutumluluk				1									1
Vefa	2				1								3
Yardımsızlık	4					1	2					2	9
Yeniliklere Açık Olma			2										2
<b>Toplam ( f )</b>	14	15	6	10	15	11	3	11	5	3	4	10	107
	85									22			

Tablo 2'de çalışma grubunda yer alan metinlerde yer alan değerlerin temalara dağılımı verilmiştir. Yapılan analizlerde incelenen metinlerde, acıma, arkadaşlık, azimli olmak, başarılı olma, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, doğruluk, dostluk, estetik, fedakârlık, görgülü olma, hoşgörü, inanç, insanlık, kahramanlık, kararlılık, kardeşlik, merhamet, milli birlik şuuru, önderlik, özgürlük, paylaşımcı olma, sadakat, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, tutumluluk, vefa, yardımsızlık veyeniliklere açık olma değerleri tespit edilmiştir. İncelenen metinlerde değerler toplam (f=107) defa yer almıştır. Tabloya bakıldığında zorunlu ve seçmeli okuma metinlerinde en fazla yer alan değerlerin sırasıyla sevgi (f=13), yardımsızlık (f=9), estetik (f=8), dayanışma (f=7), sorumluluk (f=6) ve başarılı olma (f=6) değerleri olduğu görülmektedir. Zorunlu ve seçmeli okuma metinlerinde en az yer alan değerler, acıma (f=1), arkadaşlık (f=1), cesaret (f=1), doğruluk (f=1), fedakarlık (f=1), görgülü olma (f=1), kahramanlık (f=1), kararlılık (f=1), merhamet (f=1), milli birlik şuuru (f=1), özgürlük (f=1), sadakat (f=1) ve tutumluluk (f=1) değerleridir. Değerlerin zorunlu ve seçmeli okuma metinlerine dağılımı incelendiğinde, zorunlu okuma metinlerinde (f=85) değer, seçmeli okuma metinlerinde (f=22) değer tespit edilmiştir.

Tablo 2'de değerlerin zorunlu okuma metinlerine göre dağılımı incelendiğinde değerlerin en fazla dağılım gösterdiği temaların, sırasıyla Atatürk (f=15), Güzel Ülkem Türkiye (f=15) ve Güzel Sanatlar (f=11) temaları olduğu, değerlerin en az dağılım gösterdiği zorunlu temaların ise sırasıyla Aile (f=3), Bilim ve Yaşam (f=6) ve Sağlık ve Çevre (f=10) temaları oldukları

görülmektedir. Tablo 2’de değerlerin seçmeli okuma metinlerine göre dağılımı incelendiğinde değerlerin en fazla dağılım gösterdiği temaların çoktan aza doğru Değerlerimiz (f=10), Birey ve Toplum (f=5), Sağlık ve Çevre (f=4) ve Bilim ve Yaşam (f=3) temaları oldukları görülmektedir.

5.Sınıf sosyal bilgiler ders kitabında yer alan metinlerde bulunan değerlerin yer alış durumlarını göstermek amacıyla, aşağıda metinlerde yer alan değerlere ilişkin doğrudan alıntılara yer verilmiştir:

*Mahallenin çocukları, camdan özenerek kendilerini izleyen Burak'a acıdılar (Acıma değeri, Paylaşmak Güzeldir: 18).*

*Oğullarına her zaman: “Az, ama seçkin arkadaş edinmelisin.” derlerdi (Arkadaşlık değeri, Paylaşmak Güzeldir: 18).*

*Mustafa Kemal dünyanın en büyük devletlerine karşı koymuş, içeride ve dışarıda akıl almaz güçlüklerle karşılaşmıştır. Ancak, bu güçlükler karşısında asla yılmamış, önüne çıkan bütün güçlükleri yenerek başarıya ulaşmıştır (Azimli olma değeri, Başarının Sırrı: 24).*

*Tedaviyi üstüne alır. Hekimliğinin bütün ustalığını göstererek çaresiz yatan Süleyman Çelebi'yi kurtarır ve ayağa kaldırır (Başarılı olma değeri, Akşemsettin: 55).*

*Simyagerlerin laboratuarlara kapanıp ya da belki "Kaf Dağı'nı bile aşip uzun ve zorlu yolculuklara katlandıkları bu uzun savaşın sonunda kimya bilimin doğuşuyla sona erdi; simya yerini pozitif bir bilim olan kimyaya bıraktı (Bilimsellik değeri, Sağlıklı Yaşam İksiri Yoğurt: 69).*

*Kleopatra' ya göre pürüzsüz bir cildin simgesiydi. Cengiz Han'a göre gücün ve cesaretin kaynağı idi. Mahatma Gandhi ise yoğurdun erdemin simgesi olduğuna inanıyordu (Cesaret değeri, Sağlıklı Yaşam İksiri Yoğurt: 69).*

*Bunun içindir ki ulusumuzun yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, doğuştan zekasını, bilime bağlılığını, güzel sanatlar sevgisini ve ulusal birlik duygusunu durmadan ve her türlü incelemelerle besleyerek geliştirmek ulusal ülkümüzdür(Çalışkanlık değeri, Sanatın Gücü: 112).*

*Türklerde insan sevgisi ve hoşgörü olmasaydı, Osmanlı İmparatorluğu altı yüz yıl yaşayamazdı. Biliyorsunuz, imparatorluk bünyesinde ayrı dil, din ve ırktan pek çok insan yüzyıllarca birlikte yaşadı (Dayanışma değeri, İnsanlık Dersi: 77).*

*Murat, bir uykudan uyanır gibi dayısının söylediklerini anlamak istiyordu. Söylenenler doğrudu; ama bunları yıllarca niçin fark etmemiști? (Doğruluk değeri, Elma Fabrikası: 46).*

*Bu memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada dost ülkenin vatan toprağındasınız. Gönül rahatlığı içinde uyuyunuz (Dostluk değeri, Başarının Sırrı: 24).*

*Çevrede birbirinden güzel çiçekler, etrafa mis kokular saçıyordu. Her şey çok güzeldi (Estetik değeri, Elma Fabrikası: 46).*

*Simyagerlerin laboratuvarlara kapanıp ya da belki "Kaf Dağı'nı bile aşip uzun ve zorlu yolculuklara katlandıkları bu uzun savaşın sonunda kimya bilimin doğuşuyla sona erdi; simya yerini pozitif bir bilim olan kimyaya bıraktı (Fedakârlık değeri, Sağlıklı Yaşam İksiri Yoğurt: 69).*

*Daha sonra Fransa, Avusturya, Almanya gibi ülkeleri ziyaret etmiş ve Bulgaristan'da askeri ataşelik yapmıştır. Böylece bilgi ve görgüsünü arttırmış, dünya görüşünü genişletmiştir. Onun başarıları anlatmakla bitmez; ancak bu konuda bir kaç örnek verilebilir (Görgülü olma değeri, Başarının Sırrı: 24).*

*Türklerde insan sevgisi ve hoşgörü olmasaydı, Osmanlı İmparatorluğu altı yüz yıl yaşayamazdı. Biliyorsunuz, imparatorluk bünyesinde ayrı dil, din, ve ırktan pek çok insan yüzyıllarca birlikte yaşadı (Hoşgörü değeri, İnsanlık Dersi: 77).*

*Simyagerler Orta Çağ'da kendilerini iki şeyi bulmaya adanmışlardı: Biri sonsuz yaşam olanağı sağlayacağına inanılan "yaşam iksiri"; diğeri, olağanüstü güçlere sahip olacağına inanılan "Filozof Taşı" (İnanç değeri, Sağlıklı Yaşam İksiri Yoğurt: 69).*

*Ben Avrupa'dan gelip Anadolu'da böyle bir insanlık dersi alacağımı hiç düşünemezdim. Biz Avrupa Birliği filan diyoruz. Artık Dünya Birliği kurulmalı. Bütün insanlar el ele, dostça yaşamalı (İnsanlık değeri, İnsanlık Dersi: 77).*

*Bu memleketin toprakları üstünde kanlarını döken kahramanlar! Burada dost ülkenin vatan toprağındasınız. Gönül rahatlığı içinde uyuyunuz (Kahramanlık değeri, Başarının Sırrı: 24).*

*Mustafa Kemal dünyanın en büyük devletlerine karşı koymuş, içeride ve dışarıda akıl almaz güçlüklerle karşılaşmıştır. Ancak, bu güçlükler karşısında asla yılmamış, önüne çıkan bütün güçlükleri yenerek başarıya ulaşmıştır (Kararlılık değeri, Başarının Sırrı: 24).*

*Yardım et bana kardeşim. Evimde çocuklarıma verecek kuru ekmeğim bile kalmadı. Kilerimde yenebilecek tek bir lokma bile yok. Tamam kardeşim. Ben sana yardım edeceğim, diyerek ineğini kardeşine vermiş (Kardeşlik değeri, İki kardeşin Kavgası: 104)*

*Mustafa Kemal, büyük bir asker ve eşsiz bir komutandı. Aynı zamanda düşman askerlerinin ölümüne üzülecek kadar da yüce bir insandı (Merhamet değeri, Başarının Sırrı: 24).*

*Mustafa Kemal cumhuriyeti kurarken bu yeni yönetimi yaşatacak önlemleri de almıştır. Bu önlemlerin en önemlisi de dil, din, tarih ve inanç birliğidir. Bu birlik olmadan hiç bir millet uzun ömürlü olamaz. Türk dili ve kültürü, dünyada eşine az rastlanılacak zenginlikte ve güzelliكتedir. Bu kültürü zenginleştirmek, geliştirmek her Türk'ün kutsal görevidir (Milli birlik şuuru değeri, Birliğin Temeli: 87).*

*Tıp dünyası, Robert Koch'a selam durur, çünkü Koch, halk arasında "ince hastalık" olarak bilinen ve eskiden kurtuluşu olmadığı sanılan veremin mikrobunu bulmuş, veremle savaşa öncülük yapmıştır (Önderlik değeri, Akşemsettin: 55).*

*Baba yarın ben spora başlıyorum. Hangi sporu tavsiye dersin? Babası : "Bunu ben bilemem kızım" dedi. Herkesi yapacağı sporu kendisi seçmeli (Özgürlük değeri, Evdeki Takım: 65).*

*Tanrı'nın bize verdiği nimetleri başkalarıyla paylaşmayı bilmeliyiz. Bunu yaparken de asla gururlanmamalı ve fakirleri küçük görmemeliyiz (Paylaşımçı olma değeri, İnsanlık Dersi: 77).*

*Bunun içindir ki ulusumuzun yüksek karakterini, yorulmaz çalışkanlığını, doğuştan zekasını, bilime bağlılığını, güzel sanatlar sevgisini ve ulusal birlik duygusunu durmadan ve her türlü incelemelerle besleyerek geliştirmek ulusal ülkümüzdür (Sadakat değeri, Sanatın Gücü:112).*

*Babası, bak bu çok kötü, dedi. Sabah kahvaltısı en önemli öğündür. Kahvaltı yapmayanlar günlük yaşamlarında en az yüzde elli başarısız olurlar. Sağlıklı ve verimli bir yaşam için az az; ama sık sık yemeliyiz (Sağlıklı olmaya önem verme değeri, Evdeki Takım: 65).*

*Mustafa Kemal Türk olmaktan büyük bir gurur duyardı. Bu nedenle bizlere "Türk övün, çalış, güven" demiştir. Bu cümlede övün sözcüğünü başta kullanmasının sebebi tarihimize duyduğu saygıdır (Saygı değeri, Birliğin Temeli: 87).*

*Hacı Bektaş, Küçük Yunus'u çok sevdi. Uzaklardan gelerek annesine ve babasına buğday götürmek isteyen bu çocuktan hoşlandı (Sevgi değeri, Sevgi Güneşi: 95).*

*Babası: "Maçta bir kişi bile kötü oynasa takım kaybeder. Bu nedenle takım ve taraftarlar, kötü oynayanı asla affetmezler. Bu da insanı mükemmel olmaya zorlar. Oyuncular başarılı olabilmek için içki, sigara, gece hayatı gibi kötü alışkanlıklardan uzak durmak zorunda kalırlar. Erken yatar, erken kalkar, özellikle iyi beslenmeye dikkat ederler." (Sorumluluk değeri, Evdeki Takım: 65).*

*Baba: "Futbol, basketbol, voleybol gibi oyunlar insanları ekip ve takım çalışmasına alıştıırır. Maçın zamanında başlaması için herkesin maça zamanında gelmesi gerekir. Yani maç insana dakik olmayı, dolayısıyla zamanı iyi kullanmayı öğretir" (Tutumluluk değeri, Evdeki Takım: 65).*

*Cengiz Bey bir süre Almanya'da öğretmenlik yapmıştı. Dönüşte Konya'ya yerleşti; ama Almanya ile ilişkisi kesilmedi. Oradaki yakın dostları ona mektup yazıyor, telefonla arayıp hal hatır soruyorlardı (Vefa değeri, İnsanlık Dersi: 77).*

*Harman sırasıydı. Köydeki tüm çocuklar ana babalarına yardım ediyorlardı (Yardımseverlik değeri, Gökçen Kız Çeşmesi: 10).*

*İnsanoğlu akıllı bir varlık. Yıllarca pek çok buluş yaptı. Arabalar, uçaklar, buzdolapları, çamaşır makineleri, elektrik süpürgeleri, bilgisayarlar hayatımızı çok kolaylaştırdı (Yeniliklere açık olma değeri, Elma Fabrikası: 46).*

#### **4.Sonuç ve Tartışma**

Araştırmanın amacına yönelik olarak, 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde bulunan değerler tespit edilmiştir. Yapılan analizlerde metinlerde, acıma, arkadaşlık, azimli olmak, başarılı olma, bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, doğruluk, dostluk, estetik, fedakârlık, görgülü olma, hoşgörü, inanç, insanlık, kahramanlık, kararlılık, kardeşlik, merhamet, milli birlik şuurı, önderlik, özgürlük, paylaşımcı olma, sadakat, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, tutumluluk, vefa, yardımseverlik veyeniliklere açık olma değerleri tespit edilmiştir.

Öğretim programlarında değerlere ilişkin yapılan çeşitli sınıflamalar incelendiğinde, 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde bulunan değerlerin, Sosyal Bilgiler Öğretim Programı (2009) ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında (2010) verilen değerleri içerdiği görülmektedir.Sosyal Bilgiler Öğretim Programında belirtilen değerlerden bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, estetik, hoşgörü, özgürlük, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi,sorumluluk ve yardımseverlik değerlerinin 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde yer aldığı tespit edilmiştir. Aynı şekilde Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretim Programında yer alan değerlerden bilimsellik, cesaret, çalışkanlık, dayanışma, doğruluk, dostluk, estetik, fedakârlık, görgülü olma, hoşgörü, kardeşlik, merhamet, milli birlik şuurı, özgürlük, paylaşımcı olma, sağlıklı olmaya önem verme, saygı, sevgi, sorumluluk, tutumluluk, vefa ve yardımseverlikdeğerlerinin 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde yer aldığı tespit edilmiştir. Bu bakımdan araştırma bulgularına dayanarak, 5.sınıf

Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde yer alan değerlerin öğretim programlarında belirtilen değerlerle uyumlu olduğu söylenebilir. Çengelci (2010) tarafından yapılan araştırmada, sevgi, saygı, hoşgörü, yardımseverlik ve dayanışma değerlerinin örtük program yoluyla öğrenciler tarafından, birbirlerine kazandırmaya çalıştıkları değerler olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler içerisinde yer alan yardımseverlik, sevgi, dayanışma değerleri incelenen kitaplar içinde en çok değerler içinde yer almıştır. İncelenen 5.sınıf Türkçe kitabında kullanılan metinlerde en çok yer alan değerler ile örtük program yoluyla öğrencilere kazandırılmak istenen değerlerin örtüştüğü söylenebilir.

Karagöz (2009) Türkçe ders kitaplarındaki metinleri incelediği araştırmada, çalışkan olma (çalışkanlık), zorluklar karşısında yılmama değeri (azimli olma) ve yaratıcı/yapıcı olma, sabırlı olma, canlıları sevme, yardımsever olma, öğrenmeye meraklı ve istekli olma, çalışma bilincini taşıma, araştırmacı olma, okuma alışkanlığı kazanma değeri ders kitaplarında en sık rastlanan değerler olmuşlardır. Bu değerlerden çalışkanlık, zorluklar karşısında yılmama değeri (azimli olma), öğrenmeye meraklı ve istekli olma (yeniliğe açık olma), yardımsever olma, sevgi (canlıları sevme) değerleri araştırma bulgularımızı destekler niteliktedir. Aktan (2012) tarafından yapılan 100 temel eserde yer alan değerlerin Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki değerlerle uyumu konulu araştırmasında, yerli ve yabancı yazarlı kitaplarda en fazla bulunan değerler, sevgi, yardımseverlik, saygı, estetik, dostluk, acıma, cesaret, ümit, merhamet ve başarılı olma değerleri olmuştur. Bu bakımdan kitaplarda en fazla yer alan değerler ile araştırmamız kapsamında tespit edilen değerlerin benzer olması, araştırmamızı destekler niteliktedir. Aral(2008) tarafından yapılan Türkçe 6.sınıf ders kitabında yer alan değerlerin incelendiği araştırmada, adalet, aile birliğine önem verme, bağımsızlık, barış, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, dini değerler, duyarlık, misafirperverlik, estetik, özgürlük, sevgi, saygı, sorumluluk, yardımseverlik, vatanseverlik, değerlerini tespit etmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen değerlerden; bağımsızlık, bilimsellik, çalışkanlık, dayanışma, dürüstlük, estetik, özgürlük, sevgi, saygı, sorumluluk, yardımseverlik değerlerinin araştırmamızda da öne çıkan değer olduğu söylenebilir. Aktan ve Padem (2013) ilköğretim sosyal bilgiler ders kitabında kullanılan okuma metinlerde yer alan değerleri inceledikleri araştırmada, sırasıyla sorumluluk, sevgi, yardımseverlik ve dayanışma değerleri okuma metinlerinde en fazla yer alan değerler; sağlıklı olmaya önem verme, temizlik ve vatanseverlik değerleri ise okuma metinlerinde en az yer alan değerler olmuştur. Araştırma sonuçları en fazla ve en az olan değerler bakımından araştırmamızı destekler niteliktedir.

Bu araştırmada 5.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan metinlerin değerleri içerdiği tespit edilmiştir. Ders kitaplarında yer alan metinler, öğrencilere değer kazandırmak için etkili eğitim materyalleri arasında yer almaktadır. Bu amacı gerçekleştirmek adına ders kitaplarında kullanılan okuma metinlerinin de öğrencilere değer kazandıracak bir içerikle sunulması gerekmektedir. Araştırmamız sonucunda ilköğretim 5.sınıf Türkçe ders kitabında bulunan metinlerde değerlere yer verilmesine karşılık değerlerin temalarda orantılı olmayan bir şekilde dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Ders kitapları ile ilgili okuma metinlerin seçiminde, öğrencilere değer aktarımını destekleyen metinlere ağırlık verilmeli ve Türkçe ders kitabında yer alan her temada seçilen metinlerde öğrencilere kazandırılması amaçlanan değerler, öğretim programlarında net olarak ifade edilmelidir.

Bu araştırmada 5.sınıf Türkçe ders kitabında yer alan metinlerde bulunan değerler incelenmiştir. İlkokul, ortaokul ve ortaöğretimin diğer kademelerinde okuma metinlerinin kullanıldığı Türkçe ve Edebiyat ders kitaplarında yer alan metinlerde yer alan değerlerin incelenmesi ve metinler yoluyla değer aktarımının etkililiği ile ilgili çalışmalar bundan sonraki araştırmacılara önerilebilir.

#### Kaynakça

Acat, B. (2003), Kavram Haritalarının Türkçe Öğretiminde Kullanımı, *Eğitim Yönetimi*, (4), ss. 168-193.

Akarsu, B. (2002), Değişen Dünyada Bilim ve Değerler, (Editör: S. Yalçın), *Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri*, Vadi Yayınları, Ankara.

Akbaba Altun, S. (2003), Eğitim Yönetimi ve Değerler, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), ss: 7-17.

Akbaş, O. (2004), Türk Milli Eğitim Sisteminin Dyuşsal Amaçlarının İlköğretim II. Kademedeki Gerçekleşme Derecesinin Değerlendirilmesi, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Aktan, O. (2012), 100 Temel Eserlerde Yer Alan Değerlerle Sosyal Bilgiler Öğretim Programındaki Değerlerin Uyumu, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Düzce Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Düzce.

Aktan, O ve Padem, S. (2013), İlköğretim 5.Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabında Kullanılan Okuma Metinlerinde Yer Alan Değerler, *Asya Öğretim Dergisi*, [Asian Journal of Instruction], 1(2), ss. 44-55

Alkan, C. (2001), *Türk Milli Eğitim Sisteminin 2000'li Yıllarında Yeniden Yapılanmasının Temel Esasları Eğitimde Yansımalar VI*, H. H. Tekişik Eğitim Araştırma Geliştirme Merkezi Ankara, ss. 397-398.

Aral, D. (2008), Millî Eğitim Bakanlığının Hazırladığı 6. Sınıf Türkçe Ders Kitabında Yer Alan Değerler Üzerine Bir Araştırma, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bolu.

Arslan, H. (2002), Bilgi, Natüralizm ve Değer, (Editör: S. Yalçın), *Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri*, Vadi Yayınları, Ankara.

Atay, S. (2003), Türk Yönetici Adaylarının Siyasal ve Dini Tercihleri ile Yaşam Değerleri Arasındaki İlişki, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(1), ss. 7-18.

Ayhan, H. (2004), *Din ve Ahlak Eğitim Öğretimine Yeni Yaklaşımlar*, Dem Yayınları, İstanbul.

Balcı, A. (2003), Eğitim Örgütlerine Yeni Bakış Açılıarı: Kuram-Araştırma İlişkisi, *II. Eğitim Yönetimi Dergisi*, (33), ss. 26-61.

Balcı, N. (2008), İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değer Eğitiminin Etkililiği, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Belet, D. ve Deveci, H.(2008), Türkçe Ders Kitaplarının Değerler Bakımından İncelenmesi, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, *VII. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu*, Çanakkale.

Blanchard, K. ve O'connor, M. (1998), *Değerlerle Yönetim*, Epsilon Yayınevi, İstanbul.

Büyükdöveci, S. (2002), Değerin Değeri Üzerine, (Editör: S. Yalçın), *Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri*, Vadi Yayınları, Ankara.

Büyüköztürk, Ş., vd.(2009), *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, (3.Baskı), Pegem Akademi, Ankara.

Çakır, A. (1999), Sınıf Öğretmenliği Bölümüne Devam Eden Öğrencilerin Değer Sıralamalarının Bazı Değişkenlerle Olan İlişkisinin İncelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Çeçen, M. A., Çiftçi, Ö. (2007), İlköğretim 6. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Tür ve Tema Açısından İncelenmesi, *Millî Eğitim*, (173), ss. 39-49.

Çelikpazu, E.E. ve Aktaş, E.(2011), MEB 6, 7 Ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi, *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 6(2), ss. 413-424.

Çengelci, T. (2010), İlköğretim Beşinci Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Değerler Eğitiminin Gerçekleştirilmesine İlişkin Bir Durum Çalışması, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Demircan, C. (2006), Mektepli Gazetesi'nde Yer Alan Metinlerin İçeriğinin, Çocukların Bilişsel Ve Ahlaki Gelişimlerine Katkısı, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Dilmaç, B. (2002), *İnsanca Değerler Eğitimi*, Nobel Yayınları, Ankara.

Erdem, A.R. (2003), Üniversite Kültüründe Önemli Bir Unsur: Değerler, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), ss. 55-72.

Gürsoy, K. (2002), Özgürlük Tek Basına Değer Olabilir mi? (Editör: S. Yalçın). *Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri*, Vadi Yayınları, Ankara.

Karagöz, F. (2009), Yapılandırmacı Yaklaşımına Göre İlköğretim 6. Ve 7.Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Değerler (Muğla İli Örneği), *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.

Karakaya, T. (2007), Küreselleşme ve Avrupa Birliği Sürecinde Ahlaki Değerlere Kritik Bir Yaklaşım -Sorunlar ve Çözümler, *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, ss. 203–214, DEM Yayınları, İstanbul.

Kılıç, A. (2002), Duyuşsal Alan Özellikleri ve Bireye Kazandırılması, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (8), ss. 153-164.

Kılıç, A. ve Seven, S. (2009), *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*, Pegem Yayıncılık, Ankara.

Keskin, Y. (2008), Türkiye'de Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Değerler Eğitimi: Tarihsel Gelişim, 1998 ve 2004 Programlarının Etkililiğinin Araştırılması, *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- M.E.B. (2002), *Okul Gelişim Modeli Planlı Okul Gelişimi*, M.E.B. Yayınları, Ankara.
- M.E.B.(2009), *İlköğretim Sosyal Bilgiler 4.-5. Sınıf Programı Öğretim Programı Ve Kılavuzu*, M.E.B. Yayınları, Ankara.
- MEB.(2009), *İlköğretimTürkçe Öğretim Programı Ve Kılavuzu (1-5.Sınıflar)*, M.E.B Yayınları, Ankara.
- M.E.B. (2010), *İlköğretim Din Kültürü Ve Ahlak Bilgisi Dersi (4, 5, 6, 7 Ve 8. Sınıflar) Öğretim Programı Ve Kılavuzu*, M.E.B Yayınları, Ankara.
- Mehmedoğlu, A.U. (2007), Üniversite Öğrencilerinin Değer Yönelimleri ve Dindarlık, *Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu*, ss. 799-818, DEM Yayınları, Ankara.
- Nutku, U. (2002), Değerlere Duyarlığın Öğretilebilirliği Tartışması, *Bilgi ve Değer Sempozyumu Bildirileri*, Vadi Yayınları, Ankara.
- Oğuzkan, F. (1981), *EğitimTerimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Öncül, R. (2000), *Eğitim ve Eğitim Bilimleri Sözlüğü*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Özensel, E. (2003), Sosyolojik Bir Olgu Olarak Değer, *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(3), ss. 217-239.
- Öztürk, H.(2013), İlköğretim 100 Temel Eserdeki Manzum Metinlerde Değerler, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Rokeach, M. (1973), *The Nature of Human Values*, Free Press, New York.
- Sezer, Ö.(2005), İlköğretim 1. Kademe Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerdeki Değerlerin İncelenmesi, *II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, Ankara.
- Şen, Ü.(2008), Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*, 1(5).
- T.D.K. (2014), *Güncel Türkçe Sözlük*. <http://www.tdk.org> adresinden 19.01.2014 tarihinde alınmıştır.
- Tezcan, M. (1997), *Eğitim Sosyolojisi*, Bilim Yayıncılık, Ankara.

Uçar, S. (2009), Sosyal Bilgiler Programındaki Değerlerle İlgili Kazanımlara Yönelik Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

Yeşilyurt, E. (2009), Öğretmenlerin Sahip Oldukları Niteliklere Yönelik Algıları (Elazığ İli Örneği), *Milli Eğitim Dergisi*, (183), ss.169-189.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008), *Nitel Araştırma Yöntemleri*, (6.Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Yıldırım, K. (2009), Values Education Experiences of Turkish Class Teachers: A Phenomenological Approach, *Eurasian Journal of Educational Research*, (35), ss. 165-184.